

DURF IN
DIALOOG

over
- docentprofessionalisering -

INHOUDSOPGAVE

DURF IN DIALOOG

- ✓ Introductie
- ✓ Dialogische werkvormen
- ✓ Begrippen
- ✓ Bronnenlijst

OVER ONS

Durf in Dialoog is een uitgave van het practoraat Docentprofessionalisering, Landstede Groep Zwolle.

december, 2022

Introductie

Het beroep van docent in het mbo is belangrijk, complex en veeleisend, en vraagt om continue professionele ontwikkeling. Om bewuste, onderbouwde en passende keuzes in professionalisering te maken is het van belang om binnen opleidingsteams en schoolorganisaties bekend te worden met elkaars opvattingen, overtuigingen en praktijken over docentprofessionalisering. De dialoog ondersteunt bij het creëren van een gemeenschappelijke taal en visie op docentprofessionalisering binnen lerende teams en lerende organisaties. Het stimuleren en bevorderen van de dialoog over docentprofessionalisering binnen opleidingsteams in het mbo is een van de doelen van het practoraat Docentprofessionalisering bij Landstede Groep. Dit doen wij door vanuit een onderzoekende blik instrumenten te ontwerpen die de dialoog over docentprofessionalisering stimuleren en bevorderen. Op basis van diverse verkenningsgesprekken en pilotsessies zijn 13 begrippen uitgekozen, uitgewerkt en verwerkt in dit instrument. Deze begrippen vormen de basis voor de dialoog over docentprofessionalisering.

‘Durf in Dialoog’ helpt onderwijsprofessionals op een speelse en toegankelijke manier de dialoog te voeren over docentprofessionalisering en om betekenis te geven aan verschillende begrippen die hiermee verbonden zijn.

Veel speelplezier,

Namens het practoraat
Docentprofessionalisering

Karin Messelink
Monique Hanekamp
Ceciel Korsmit
Marjanne Hagedoorn

Durf te spelen

4 dialogische werkvormen

4 dialogische werkvormen

Durf in Dialoog is een manier om met onderwijsprofessionals in gesprek te gaan om betekenis te geven aan de begrippen die horen bij het thema docentprofessionalisering.

Het spel bestaat uit 28 hexagonkaartjes, waarvan 14 begrippenkaartjes en 14 kaartjes met een toelichting van het begrip.

Hieronder enkele suggesties hoe je de begrippen kunt benutten voor een dialoog over docentprofessionalisering.

Durf te vragen

- ✓ Maak groepjes van max 4 personen.
- ✓ Iedere deelnemer kiest één kaartje met een begrip erop.
- ✓ Stel elkaar vragen over het begrip, bijv: wat betekent het begrip voor jou? Wat zie je ervan terug bij jezelf/jouw team/jouw organisatie?

Durf te verdiepen

- ✓ Pak de kaartjes met de begrippen erop.
- ✓ Leg de begrippenkaartjes aan de kant. Wat weet je over het begrip? Wissel kennis met elkaar uit en pak vervolgens de kaartjes met de toelichting erbij (uitgebreide toelichting en bronvermelding vind je in deze handleiding).
- ✓ Wat wist je al? Wat is nieuw?

Durf te prioriteren

Rangschik de kaartjes naar samenhang tussen de verschillende begrippen.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan: hoe belangrijk vind ik dit begrip (voor mezelf, het team of de organisatie), zie ik overeenkomsten en verschillen?

Durf te combineren

Leg de kaarten met de toelichting op de kop.

Pak de begrippenkaartjes en zoek om de beurt welke definitie passend is.

“

De hexagon brengt complexe materie terug naar essentie in eenvoud

”

Begrippen

Professionele ontwikkeling

Professionele ontwikkeling is het continue proces van professionalisering waarin docenten individueel en samen met anderen participeren in informele en formele leeractiviteiten. Deze leeractiviteiten zijn ingebed in het dagelijkse werk en dienen als katalysator voor het vergroten van kennis, het veranderen van opvattingen en overtuigingen, en/of verandering van vaardigheden en gedrag.

Akkerman & Bruining (2016), Berings & Doornbos (2011), Vermeulen (2016), Van Veen, Zwart, Meirink, & Verloop (2010), Gerken, Beusaert & Segers (2016)

Professional

Een professional is een docent die ervoor kiest en zich erop toelegt, om met behulp van zijn specialistische kennis en ervaring, studenten op een competente en integere manier steeds beter van dienst te zijn. Daarbij maakt de docent gebruik van een gemeenschap van medeprofessionals die het vak voortdurend verder ontwikkelen en draagt daar ook actief aan bij.

Simons & Ruijters (2014)

Vakmanschap

Vakmanschap is de drijfveer en de gerichtheid van de docent op kwaliteit van het werk. Een vakman heeft het vermogen om denken en doen met elkaar te verbinden, ervaringen in het werk te zien als feedback, ervaringen te spiegelen aan eigen beelden, opvattingen en kennis, nieuwe handelingsmogelijkheden te creëren, te experimenteren, en deze verder te ontwikkelen.

Coenders & Mazereeuw (2019), Van Rosmalen & Drop (2021)

Begrippen

Professionaliteit

Professionaliteit is datgene wat kenmerkend is voor de professie, het docentschap. Professionaliteit wordt o.a. bepaald door de beroepsgroep zelf, de bevoegdheid om zelfstandig beslissingen te nemen op basis van expertise, toewijding aan goed werk, kwaliteit van het werk, en de betekenis en waarde van het werk.

De Jonge (2021)

Professionele identiteit

De professionele identiteit is datgene wat de docent onvervreemdbaar de kleur geeft en de verbinding vormt tussen wie de docent is, het werk dat de docent doet en de context waarin de docent dat doet. Het is het geheel aan persoonlijke kennis, opvattingen, attitudes, normen en waarden en de professionele eisen, inclusief breed geaccepteerde standaarden voor het docentschap in het algemeen.

Beijaard, Meijer & Verloop (2004), Ruijters (2019), Snoek (2019)

Loopbaanontwikkeling

Loopbaanontwikkeling is een levenslang proces waarin de docent werkt aan een zelfgekozen, zich ontwikkelend toekomstbeeld, middels zelfsturing en eigenaarschap. Loopbaanontwikkeling is voor iedere docent anders. Duurzame loopbanen, waarbij talenten blijvend worden benut van docenten, vragen om maatwerk.

Hirschi & Freund (2014), Snoek, M., de Wit, B. & Dengerink, J. (2019), Semeijn & Kampermann (2020)

Begrippen

Teamleren

Teamleren is het continue proces van collectief verbeteren, leren en aanpassen van het dagelijkse werk. Het is een optelsom van individuele en collectief professionele ontwikkeling en is gericht op het verhogen van de collectieve bekwaamheid van het team. Teamleren draagt bij aan het verbeteren van het teamproces, waarbij de werkomgeving een krachtige leeromgeving voor het team is. Belangrijke ingrediënten voor teamleren zijn aandacht voor interactie (o.a. middels dialoog) en reflectie.

Wijnia, Kunst, Van Woerkum & Poell (2016), Derksen (2021), Koopman, Aarts, Hulsker, Imants & Kools (2020), Hagedoorn & Mededorp (2020)

Professionele leergemeenschap

Een professionele leergemeenschap (PLG) is een leeromgeving waarin docenten en andere actoren samenwerkend en onderzoekend met en van elkaar leren. Dit doen zij door in een sociaal leersysteem zich gezamenlijk te verdiepen in een thema of vraagstuk uit de onderwijspraktijk. Een PLG kan structureel of tijdelijk van aard zijn. PLG's zijn er in verschillende vormen en benamingen, zoals (onderzoeks)werkplaatsen, Lesson Study of leerateliers.

Kools & Van Wessum (2020), Schipper, Vos & Wallner (2021)

Expertise

De expertise van een docent verwijst naar een bepaald niveau van beheersing, deskundigheid en prestatie. Docenten ontwikkelen gedurende hun loopbaan expertise: van docent in opleiding, naar starter, ervaren tot expert. Er is een breed palet van expertisegebieden van docenten, bijvoorbeeld op het gebied van vakdiscipline, pedagogisch-didactisch handelen, studentkenmerken, ontwikkelingspsychologie en werkveld. Deze expertisegebieden dragen bij aan de kwaliteit van het begeleiden van onderwijs, het vernieuwen van onderwijs, het organiseren van onderwijs en (team)professionalisering.

Berliner (2001), Beroepsbeeld (2019), Hagedoorn (2021)

Begrippen

Professionaliseringsactiviteiten

Professionaliseringsactiviteiten zijn informele en formele activiteiten die het leren van docenten stimuleert en/of uitlokt. Formele professionalisering vindt vooral plaats in expliciet ontworpen, doelgerichte, geplande interventies, zoals cursussen, workshops en trainingen. Informele professionalisering zijn ongeplande, spontane of onbewuste situaties die het leren ontlokken. Vormen ervan vinden plaats binnen de dagelijkse werkcontext en kunnen zowel bewust als impliciet zijn.

Eraut (2004), Akiba & Liang (2016), Evans (2019), Hagedoorn & Medendorp (2020)

Professionele leercultuur

Een professionele leercultuur is een klimaat waarin alle betrokken teamleden samenwerken om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren, een kritisch-reflectieve houding hebben ten aanzien van elkaars functioneren en op een adequate wijze invulling geven aan het leiderschap in het team.

Brouwer, Hermanussen & Van Kan (2016)

Persoonlijk leiderschap

Persoonlijk leiderschap van de docent is het proces waarin docenten, individueel of collectief en vanuit formele of informele posities, hun collega's, leidinggevendenden, de schoolorganisatie en andere actoren beïnvloeden met het doel zichzelf en het team verder te ontwikkelen. Daarmee wordt kwaliteit van onderwijs gestimuleerd en leerprestaties van studenten verbeterd.

Snoek, M., de Wit, B. & Dengerink, J. (2019)

Lerende organisatie

Een lerende organisatie is een organisatie die werkt aan permanente zelfverbetering, is naar buiten gericht en bouwt aan een lerende cultuur. Een lerende school heeft het vermogen zich systematisch te veranderen en te innoveren. Professionals binnen die organisatie ontwikkelen zich en werken samen aan kwaliteit. Een kritisch-reflectieve houding is de norm en leiderschap wordt adequaat ingevuld.

Brouwer, Hermanussen & Van Kan (2016), Kools (2020), Kennisagenda NRO – de school als lerende organisatie (2022)

Bronnenlijst

Akiba & Liang, 2016 . Effects of teacher professional learning activities on student achievement growth. *The Journal of Educational Research*, 109(1), 99-110.

Berings, M., & Doornbos, A. (2011). Stijlen van werkplekleren. In J. Kessels & R. Poell (Red.), *Handboek human resource development* (pp. 384-394). Bohn Stafleu van Loghum, Houten.

Borko, H. (2004). Professional Development and Teacher Learning: Mapping the Terrain. *Educational Researcher*, 33(8), 3–15.

Beijaard, D., Meijer, P.C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity, *Teaching and Teacher Education*, Volume 20, Issue 2

Berliner, D. C. (2001). Learning about and learning from expert teachers. *International journal of educational research*, 35(5), 463-482.

Brouwer, P., Hermanussen, J. & Van Kan, C. A. (2016). Het (onbenutte) potentieel van mbo-teams. *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid (NTOR)*, 4, 266-281.

Brouwer, P., Doppenberg, J., & van Kan, C. (2020). Samenwerken aan onderwijskwaliteit. *Development*, 2, 24-29

BVMBO. (2019, 19 maart). Beroepsbeeld MBO-docent. Ontwikkeling van starter tot expert. Geraadpleegd van https://www.bvmbo.nl/2016_02_18/wp-content/uploads/2019/02/Maart-2019_Beroepsbeeld-MBOdocent.pdf

Coenders, M. J. J., & Mazereeuw, M. (2019). Wendbaar vakmanschap als gezamenlijke uitdaging. *Science Guide*.

Derksen, K. (2021). *Goed Teamwerk: Hoe teams beter kunnen presteren en floreren*. Amsterdam: Boom.

Eraut, M. (2004). Informal learning in the workplace. *Studies in continuing education*, 26(2), 247-273.

Evans, L. (2019). Implicit and informal professional development: what it 'looks like', how it occurs, and why we need to research it. *Professional Development in Education*, 45(1), 3-16.

Gerken, M., Beusaert, S. & Segers M. (2016) Working on professional development of faculty staff in higher education: Investigating the relationship between social informal learning activities and employability. *Human Resource Development International*, 19(2), 135-151.

Hagedoorn, M. (2021). *Practorale rede practoraat Docentprofessionalisering: Het doorbreken van bestaande patronen in het mbo*. Zwolle: Landstede Groep.

Hagedoorn, M. & Medendorp, L. (2020) Blijvend bekwaam als professional in het mbo [Online publicatie]. Geraadpleegd van: <https://canonberoepsonderwijs.nl/themas/professionalisering-en-scholing-van-aanstaande-opleiders/>

Bronnenlijst

Hirschi, A., Freund, P. A., & Herrmann, A. (2014). The Career Engagement Scale: Development and Validation of a Measure of Proactive Career Behaviors. *Journal of Career Assessment*, 22(4), 575–594.

Hoekstra, A., Brekelmans, M., Beijaard, D., & Korthagen, F. (2009). Experienced teachers' informal learning: Learning activities and changes in behavior and cognition. *Teaching and Teacher Education*, 25(5), 663-673.

Kools, Q., & Van Wessum, L. (2020). En wat heb je geleerd? Een model om in gesprek te gaan over professionalisering. *Tijdschrift voor lerarenopleiders*.

Koopman, M. Aarts, R., Hulsker, J., Imants, J., & Kools, Q. (2020). Het leren en de leeropbrengsten van docenten en studenten in leerateliers. *Pedagogische Studiën*, 96(6), 378-400.

Opfer, V.D. & Pedder, D. (2011) Conceptualizing Teacher Professional Learning. *Review of Educational Research*, 81, 376-407.

Ruijters, M. (2015) *Je binnenste buiten. Over professionele identiteit in organisaties*. Boom Uitgevers, Amsterdam.

Schipper, T., Vos, M., & Wallner, C. (Eds.). (2022). Landelijk position paper Learning Communities (in opdracht van NWO). Zwolle: hogeschool Windesheim.

Semeijn, J. & Kampermann, A. (2020). Duurzame loopbaanontwikkeling. In Snoek, M., Van Tartwijk, J. & Pauw, I. (Reds.). *Leraar: een professie met perspectief. Deel 1: Een veelzijdig beroepsbeeld* (pp. 42-51). Meppel: Ten Brink Uitgevers.

Snoek, M., de Wit, B. & Dengerink, J. (Red). (2019). *Leraar: een professie met perspectief* (3 delen). Meppel: Ten Brink.

Van Veen, K., Zwart, R., Meirink, J., & Verloop, N. (2010). Professionele ontwikkeling van leraren. Een reviewstudie naar effectieve kenmerken van professionaliseringsinterventies van leraren.

Vermeulen, M. (2016). *Leren organiseren, een rijke leeromgeving voor leraren en scholen* (Oratie). Heerlen: Open Universiteit.

Wessem, L. van & Kools, Q. (2019) *Professionele groei van leraren en andere onderwijsprofessionals*. Gompel&Svacina, Antwerpen.

Wijnia, L., Kunst, E. M., van Woerkom, M., & Poell, R. F. (2016). Team learning and its association with the implementation of competence-based education. *Teaching and Teacher Education*, 56, 115-126.

Meer zien van de producten van
het practoraat
Docentprofessionalisering?

